

Białystok, dn. 10.02.2023r.

Dr hab.n.med. Renata Zalewska

Klinika Okulistyki

Uniwersytetu Medycznego

w Białymstoku

**Ocena dorobku naukowego i dydaktyczno-organizacyjnego
w postępowaniu habilitacyjnym dr n. med. Anny Markiewicz**

Zgodnie z postanowieniem Rady Dyscypliny Nauki medyczne Uniwersytetu Jagiellońskiego Collegium Medicum w Krakowie z dnia 15 listopada 2022r. powierzającej mi zrecenzowanie w postępowaniu habilitacyjnym dorobku naukowego i dydaktyczno-organizacyjnego dr n.med. Anny Markiewicz, po przestudiowaniu nadesłanych mi materiałów mam zaszczyt przedstawić swoją opinię.

Dr n. med. Anna Markiewicz uzyskała dyplom lekarza z wynikiem bardzo dobrym na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Jagiellońskiego Collegium Medicum w Krakowie w 1997 roku. Rok później, po ukończeniu stażu podyplomowego, podjęła pracę jako asystent w Oddziale Klinicznym Okulistyki i Onkologii Okulistycznej Szpitala Uniwersyteckiego w Krakowie. W roku 2006 zdała z wynikiem bardzo dobrym egzamin specjalizacyjny uzyskując tytuł specjalisty w dziedzinie okulistyki.

W 2008 roku uzyskała stopień doktora nauk medycznych na podstawie rozprawy pt. „Rola ultrasonografii dopplerowskiej w diagnostyce różnicowej guzów wewnątrzgałkowych u dorosłych” .

Zainteresowania zawodowe dr Anny Markiewicz są ściśle związane z onkologią okulistyczną - dziedziną bardzo trudną zarówno diagnostycznie jak i terapeutycznie. Oddział Kliniczny Okulistyki i Onkologii Okulistycznej Szpitala Uniwersyteckiego w Krakowie, z którym Habilitantka jest związana od początku swojej drogi zawodowej stanowi ogólnopolskie centrum diagnostyki i leczenia nowotworów narządu wzroku. Ośrodek krakowski cieszy się ogromnym uznaniem i szacunkiem lekarzy okulistów w kraju i zagranicą.

Większość dorobku naukowego dr Anny Markiewicz dotyczy problemów diagnostycznych, terapeutycznych i prognostycznych w onkologii okulistycznej. Prace badawcze Habilitantki są odzwierciedleniem poszukiwania nowych czynników diagnostycznych i rokowniczych dotyczących czerniaka błony naczyniowej oka mogących przynieść w przyszłości wymierne korzyści kliniczne pacjentom .

Ocena pracy habilitacyjnej -osiągnięcia naukowe

Tytuł osiągnięcia naukowego będącego podstawą do wnioskowania o uzyskanie stopnia naukowego doktora habilitowanego dr n.med. Anny Markiewicz to: **„Rola nowych czynników diagnostycznych i prognostycznych w czerniaku błony naczyniowej”**.

Cykl przedstawionych trzech prac naukowych będących podstawą osiągnięcia naukowego jest spójny tematycznie.

W skład osiągnięcia wchodzi:

1. Markiewicz Anna, Donizy Piotr, Nowak Monika, Krzyziński Mateusz, Elas Martyna, Płonka Przemysław M, Orłowska-Heitzmann Jolanta, Biecek Przemysław, Hoang Mai P, Romanowska –Dixon Bożena. Amelanotic Uveal Melanomas Evaluated By Indirect Ophthalmoscopy Reveal Better Long-Term Prognosis Than Pigmented Primary Tumours-A Single Centre Experience. Cancers 2022,14, 2753. (IF:6.639;MNI SW:140.000)

2. **Markiewicz Anna**, Donizy Piotr, Elas Martyna, Orłowska- Heitzmann Jolanta, Biecek Przemysław, Romanowska-Dixon Bożena. Nuclear pseudoinclusions and intranuclear grooves have an important impact on the long-term survival rate of uveal melanoma patients. *Anticancer Res* January 2021:41(1)517-526

(IF:2.480;MNiSW:70.000)

3. **Markiewicz Anna**, Brożyna Anna A., Podgórska Ewa, Elas Martyna, Urbańska Krystyna, Jetten Anton M., Słominski Andrzej T., Jóźwicki Wojciech, Orłowska-Heitzman Jolanta, Dyduch Grzegorz, Romanowska-Dixon Bożena. Vitamin D receptors (VDR), hydroxylases CYP27B1 and CYP24A1 and retinoid-related orphan receptors (ROR) level In human uveal tract and ocular melanoma with different melanisation levels. *Scientific Reports* 2019 (9);9142.

(IF:3.998; MNiSW:140.000)

Cykl prac tworzących osiągnięcie naukowe, które stanowi indywidualny wkład w naukę i rozwój wiedzy oraz dotyczy roli nowych czynników w diagnostyce i ocenie rokowania u pacjentów z rozpoznaniem czerniakiem błony naczyniowej oka ma łączną punktację IF: 13. 117 pkt. MNiSW: 350. 000 .

Rokowanie w przypadku czerniaka błony naczyniowej oka- najczęstsze go wewnątrzgałkowego guza złośliwego u dorosłych jest uzależnione od czynników histopatologicznych, genetycznych i klinicznych.

Celem projektu badawczego, którego wyniki Habilitantka zamieściła w pierwszej pracy z cyklu tworzącego osiągnięcie naukowe było określenie parametru rokowniczego, który mógłby mieć wpływ na wybór sposobu leczenia i monitorowania pacjenta a jednocześnie byłby prosty, dostępny i nieskomplikowany w ocenie.

W poszukiwaniu czynnika prognostycznego spełniającego powyższe kryteria przeanalizowano stopień pigmentacji czerniaka błony naczyniowej oka. Wyodrębniono dwie grupy guzów: amelanotyczne i pigmentowane. Ich pigmentacja była oceniana za pomocą oftalmoskopii pośredniej. Analizowano statystyczne zależności parametrów klinicznych, histopatologicznych i czasu przeżycia w dwóch grupach . W przedstawionej pracy Habilitantka wykazała

związek stopnia ubarwienia guza z cechami klinicznymi i histopatologicznymi oraz czasem przeżycia. Amelanotyczne czerniaki błony naczyniowej mają lepsze rokowanie w niższym stopniu zaawansowania (II wg AJCC), natomiast stopień pigmentacji nie ma wpływu na długość przeżycia oraz ryzyko powstania przerzutów w wyższym stadium zaawansowania nowotworu. Atypowe amelanotyczne znamiona mogą być dłużej obserwowane w przeciwieństwie do silnie pigmentowanych, leczenie których powinno być szybciej rozpoczęte. Wniosek, jaki płynie z przeprowadzonych przez dr Annę Markiewicz badań, dotyczący rekomendacji wprowadzenia oceny stopnia ubarwienia guza w oftalmoskopii pośredniej jako istotnego czynnika prognostycznego jest ze wszech miar uzasadniony.

Zamierzeniem projektu przedstawionego w drugiej pracy Habilitantki było określenie nowych patomorfologicznie cech, które przeanalizowane w badaniu histopatologicznym preparatów otrzymanych po usunięciu gałki ocznej z powodu czerniaka błony naczyniowej, miałyby wartości prognostyczne. Uwagę Habilitantki zwróciły dwie cechy dotyczące jądra komórkowego występujące w pewnych typach nowotworów a mianowicie : pseudoinkluzje wewnątrzjądrowe (nuclear pseudoinclusions (NPIs)) oraz bruzdy wewnątrzjądrowe (nuclear grooves (NGs)). Analizując związek pomiędzy obecnością NPIs i NGs a cechami histopatologicznymi zaobserwowano liczne istotne korelacje. Obecność NPIs pozytywnie korelowała z mieszanym i epitelioidalnym typem czerniaka, zwiększonym polimorfizmem komórkowym, obecnością olbrzymich komórek wielojądrzastych, obecnością dużych i licznych jąderek oraz zwiększoną zawartością melaniny w komórkach guza. Wszystkie wymienione cechy, które pozytywnie korelują z NPIs są niekorzystne rokowniczo. Z kolei obecność NGs w komórkach czerniaka błony naczyniowej wiązała się z istotnie rzadszym występowaniem niekorzystnych prognostycznie cech histopatologicznych.

Przedstawione przez dr Annę Markiewicz badania są pierwszymi w piśmiennictwie, które tak obszernie charakteryzują obecność pseudoinkluzji wewnątrzjądrowych (NPIs) i bruzd wewnątrzjądrowych (NGs) w komórkach czerniaka błony naczyniowej, a także ich związek z cechami klinicznymi i histopatologicznymi. Wykazano, że wykrycie NPIs oraz NGs w najprostszym badaniu histopatologicznym z barwieniem hematoksyliną i eozyną preparatów

usuniętego guza może dostarczyć informacji dotyczących rokowania w czerniaku błony naczyniowej.

W następnej pracy cyklu naukowego Habilitantka przeprowadziła badania nad obecnością szlaków metabolicznych witaminy D w prawidłowej błonie naczyniowej oraz czerniaku błony naczyniowej. Oceniano ekspresję receptorów witaminy D (VDR), hydroksylaz aktywujących i inaktywujących witaminę D (odpowiednio CYP27B1 i CYP24A1) oraz receptorów (orphan receptors-ROR) związanych z kwasem retinowym (ROR alfa i ROR gamma) w tych tkankach. Przeanalizowano ekspresję VDR, CYP27B1, CYP24A1 i ROR w odniesieniu do poziomu melaniny, stopnia zaawansowania i rokowania w czerniaku błony naczyniowej.

Habilitantka przedstawiła dowody na istnienie szlaków metabolicznych witaminy D *in vivo* w prawidłowych melanocytach i fibroblastach oraz w nowotworze, jakim jest czerniak błony naczyniowej. Wykazano, że poziomy receptorów VDR, CYP24A1, CYP27B1 i ROR zawsze były mniejsze w komórkach czerniaka błony naczyniowej, natomiast większe w prawidłowych melanocytach i innych prawidłowych komórkach.

Powyższe opracowanie jest pierwszym opublikowanym, które przedstawia obecność składowych szlaku metabolicznego witaminy D w czerniaku błony naczyniowej oraz charakteryzuje zależności pomiędzy nimi a cechami klinicznymi i histopatologicznymi nowotworu.

Cykl trzech prac naukowych przedstawionych przez dr n. med. Annę Markiewicz, nawiązując do różnych obszarów diagnostycznych czerniaka błony naczyniowej, tworzy tematyczną całość, jest spójny i konwenuje z ideą określenia roli nowych czynników diagnostycznych i prognostycznych najczęstszego pierwotnego, złośliwego nowotworu wewnątrzgałkowego u osób dorosłych.

Zaprezentowane przez dr n. med. Annę Markiewicz wyniki badań przyczynią się do określenia bardziej precyzyjnych zasad postępowania terapeutycznego z pacjentem chorym na czerniaka błony naczyniowej.

Działalność naukowo-badawcza

Całkowity dorobek naukowy Habilitantki stanowią 63 publikacje pełnotekstowe. Wśród nich 18 zostało opublikowanych w czasopiśmie z Impact Factor, a 49 z listy MNiSW.

W 16 pracach dr n. med. Anna Markiewicz jest pierwszym autorem, a w 18 drugim. Analiza bibliometryczna publikacji (dane na podstawie Bibliografii UJ CM oraz Web of Science Core Collection z dnia 20.06.2022 r.) przedstawia się następująco:

Suma Impact Factor: 54.732.

Suma pkt. MNiSW:1 688.000.

Liczba cytowań:123.

Liczba cytowań bez autocytowań: 116.

Współczynnik Hirscha: 6.

Habilitantka, należąc do zespołu prowadzącego projekt badawczy nt. „ Wieloczynnikowego modelu prognostycznego w czerniaku gałki ocznej oceniającego ryzyko wystąpienia przerzutów odległych i ryzyko zgonu nowotworowego w świetle badań nad nowymi markerami morfologicznymi i immunohistochemicznymi”, poza pracami ujętymi w głównym osiągnięciu naukowym , dwie następne poświęciła analizie znaczenia oceny cytomorfologii jąderek oraz ekspresji polio-like kinazy-1(PLK-1) w czerniaku błony naczyniowej.

Wynikiem badań było stwierdzenie obecności licznych jąderek i makrojąderek w komórkach czerniaka błony naczyniowej, których obecność może być wykryta podczas rutynowego badania histopatologicznego. Cecha ta związana jest ze złym rokowaniem. Zmniejszenie ekspresji PLK-1 w komórkach opisywanego nowotworu ma również niekorzystne znaczenie prognostyczne – wiąże się bowiem z krótszym okresem przeżycia chorego.

Nie do przecenienia pod względem klinicznym są osiągnięcia badawczo-terapeutyczne Habilitantki.

Od prawie 10 lat dr n. med. Anna Markiewicz jest Kierownikiem Pracowni Terapii Protonowej Kliniki Okulistyki i Onkologii Okulistycznej Katedry Okulistyki

UJ CM , bierze czynny udział we wprowadzaniu tej terapii do powszechnego leczenia czerniaka błony naczyniowej poprzez współautorstwo w opracowaniu procedury i wykonywaniu jej.

Dr n. med. A. Markiewicz jest współautorem publikacji analizującej powikłania popromienne i sposoby ich leczenia. W pracy został przedstawiony problem " zespołu guza toksycznego" występujący po radioterapii zwłaszcza dużych czerniaków błony naczyniowej. Habilitantka należy do zespołu wykonującego endoresekcje guzów metodą pars plana witrektomii- zabiegi mogące zapobiec temu ciężkiemu powikłaniu.

Podstawową zachowawczą metodą terapii guzów wewnątrzgałkowych pozostaje brachyterapia. Krakowska Klinika Onkologii Okulistycznej jest największym w Polsce ośrodkiem onkologii okulistycznej. Ośrodek krakowski dysponując aplikatorami z dwoma rodzajami izotopów I-125 oraz Ru-106 leczy rocznie metodą brachyterapii ponad czterystu pacjentów. Dr n.med. Anna Markiewicz będąc od 2001 roku członkiem zespołu zajmującego się przeprowadzaniem brachyterapii (naszywanie aplikatorów ocznych oraz usuwanie ich po terapii) wykonała lub brała udział jako asysta w około czterech tysiącach tego typu procedur.

Habilitantka jest głównym autorem lub współautorem szeregu publikacji przedstawiających wyniki leczenia brachyterapią w Klinice Krakowskiej. Na szczególną uwagę zasługuje jedyne do tej pory opublikowane opracowanie, prezentujące możliwość zastosowania brachyterapii Ru-106 lub I-125 jako alternatywy do powszechnie stosowanego zabiegu enukleacji gałki ocznej w leczeniu czerniaka okrężnego (ring melanoma). Jest to rzadko występujący typ czerniaka błony naczyniowej toteż zgromadzony i przeanalizowany przez dr Annę Markiewicz i współautorów materiał kliniczny jest unikatowy, a uzyskane wyniki pozwalają rozważyć brachyterapię w ring melanoma jako możliwy sposób leczenia.

Habilitantka jest jednym z dwóch głównych autorów publikacji poświęconych analizie dziesięcioletnich wyników leczenia za pomocą brachyterapii I-125 ponad trzystu pacjentów z czerniakiem błony naczyniowej w zależności od zastosowanej dawki promieniowania na szczyt guza oraz pod kątem przyczyn

wznowy miejscowej. Wyniki leczenia brachyterapią I-125 pacjentów z czerniakiem błony naczyniowej w Klinice Okulistyki i Onkologii Okulistycznej w Krakowie są porównywalne do rezultatów prezentowanych przez wiodące ośrodki onkologii okulistycznej na świecie.

Dr n.med. Anna Markiewicz jest również współautorką algorytmu diagnostyki różnicowej czerniaka spojówki z pozostałymi zmianami melanocytarnymi . Algorytm ten obejmuje ocenę dziewięciu podejrzanych cech zmian spojówkowych i jest pierwszym opublikowanym do tej pory algorytmem stosowanym do różnicowania łagodnych i złośliwych zmian melanocytarnych spojówki.

Następna naukowa domena tematyczna została skoncentrowana na diagnostyce różnicowej guzów wewnątrzgałkowych metodą DRI-OCT czyli optycznej koherentnej tomografii obrazowania głębokiego zakresu. Krakowska Klinika Onkologii Okulistycznej była jednym z pierwszych ośrodków , który wykonując DRI-OCT u pacjentów z guzami wewnątrzgałkowymi rozwijał stosowanie tej metody w okulistycznej diagnostyce onkologicznej mając na uwadze jej ogromną zaletę jaką jest wysoka rozdzielczość pozwalająca na obrazowanie siatkówki , naczyniówki i twardówki z jakością porównywalną do przekrojów histologicznych. Wyniki badań zostały zawarte w publikacjach. Na szczególną uwagę zasługuje praca, w której opisano typowe cechy w DRI-OCT dla małego czerniaka i znamienia naczyniówki – zmian, które stanowią poważny problem diagnostyczny w onkologii okulistycznej ponieważ już małe czerniaki błony naczyniowej o grubości 1,5 mm mogą przerzutować.

Habilitantka stale podnosi swoje umiejętności zawodowe odbywając szkolenia i staże w ośrodkach krajowych i zagranicznych. Jest członkiem zespołów wieloośrodkowych programów badawczych.

Aktywność naukowa realizowana w uczelniach i instytucjach naukowych

Dr n.med. Anna Markiewicz prowadzi współpracę naukową z wieloma ośrodkami akademickimi w Polsce i zagranicą.

Wieloletnia współpraca z naukowcami z Zakładu Patologii Klinicznej, Katedry Patologii Klinicznej i Doświadczalnej Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu zaowocowała wieloma cennymi publikacjami oraz nawiązaniem współpracy z Prof. Mai P. Hoang z Harvard Medical School. Badania prowadzone z naukowcami z Department of Pathology Massachusetts General Hospital and Harvard Medical School w Bostonie mają duże szanse na dalszy rozwój, czego dowodem są wspólne publikacje, które ukażą się w European Journal of Cancer (IF 9.162).

Projekt badawczy dotyczący m.in. epigenetyki w czerniaku błony naczyniowej jest realizowany przez dr n.med. Annę Markiewicz z prof. Andrzejem T. Słomińskim z Department of Dermatology, Comprehensive Cancer Center, Cancer Chemoprevention Program, University of Alabama at Birmingham, oraz z dr hab. Anną Brożyną z Uniwersytetu Toruńskiego oraz dr hab. Martyną Elas (UJ, WBBiB, Zakład Biofizyki i Biologii Nowotworów).

Plany dotyczące analizy ekspresji genów związanych z gorszym rokowaniem w czerniaku błony naczyniowej za pomocą QRT-PCR mają dużą szansę na realizację w Cell Biology Section, Immunity, Inflammation and Disease Laboratory, National Institute of Environmental Health Sciences, National Institutes of Health USA we współpracy z profesorem Antonem M. Jettenem.

Od 2015 roku Habilitantka należy do Ocular Oncology Group. Jest to grupa założona przez europejskich okulistów i histopatologów, którzy specjalizują się w onkologii okulistycznej. Współpracuje w ramach Horizon 2020 w wielośrodkowym programie badawczym UM CURE(współpraca ze specjalistami z zakresu onkologii okulistycznej z University of Liverpool, Institut Curie, Leiden University Medical Center(prof. Martine J. Jager) i University of Trento).

Aktywność naukowa dr n.med. Anny Markiewicz realizowana we współpracy z naukowcami z renomowanych ośrodków badawczych stanowi ogromny wkład do rozwoju diagnostyki i terapii czerniaka błony naczyniowej. Analiza tematyki projektów badawczych Habilitantki oraz uzyskanych już wyników pozwala mieć uzasadnioną nadzieję na istotny postęp w onkologii czerniaka błony naczyniowej jaki niewątpliwie dokona się dzięki jej osiągnięciom naukowym.

Działalność dydaktyczno – organizacyjna

Dr n. med. Anna Markiewicz od ponad dwudziestu lat zajmuje się prowadzeniem ćwiczeń, seminariów i wykładów dla studentów Wydziału Lekarskiego i Wydziału Lekarsko- Dentystycznego UJ CM ciesząc się najwyższą możliwą oceną studentów, uzyskując również ocenę wyróżniającą za prowadzenie zajęć podczas hospitacji.

Habilitantka prowadzi także zajęcia ze studentami Wydziału Lekarskiego i Stomatologii Szkoły dla Obcokrajowców UJ CM, jest koordynatorem zajęć dydaktycznych z zakresu chorób narządu wzroku, prowadzi i przygotowuje wykłady, seminaria i ćwiczenia dla studentów kierunku Dietetyka WL UJ CM oraz Ratownictwo Medyczne WnoZ UJ.

Dr n. med. Anna Markiewicz jest kierownikiem specjalizacji 10 lekarzy specjalizujących się z zakresu okulistyki (zakończonych szkoleń i w trakcie specjalizacji). Przygotowuje i prowadzi wykłady w trakcie obowiązkowych kursów dla specjalizujących się w zakresie onkologii okulistycznej organizowanych przez CMPK UJ CM – ocena prowadzonych zajęć na poziomie 5.0.

Dr n. med. Anna Markiewicz brała udział w organizacji wielu naukowych sympozjów i konferencji – krajowych i zagranicznych.

Dr n. med. Anna Markiewicz jest członkiem Polskiego Towarzystwa Okulistycznego (PTO), pełniąc obecnie funkcję zastępcy przewodniczącego Małopolskiego Oddziału PTO.

Jest również członkiem europejskich (EVRS, ESCRS, EVER) i amerykańskich towarzystw naukowych (AAO).

Habilitantka jest recenzentem w Journal of Contemporary Brachytherapy (IF 1.656) i Cancers (IF 6.639).

Wniosek końcowy

Na podstawie analizy cyklu prac i przedstawionego omówienia osiągnięcia badawczego pt. **„Rola nowych czynników diagnostycznych i prognostycznych w czerniaku błony naczyniowej”** oraz po zapoznaniu się z osiągnięciami naukowymi, dydaktycznymi i organizacyjnymi stwierdzam, że cały dorobek dr n. med. Anny Markiewicz spełnia kryteria merytoryczne i formalne wymogi stawiane podczas ubiegania się o stopień doktora habilitowanego.

Uważam, że dotychczasowe prace naukowe i kliniczne- wnikliwe i nowatorskie utwierdzą Habilitantkę w przekonaniu o właściwym wyborze zawodowym trudnej i wymagającej dziedziny jaką jest onkologia okulistyczna, będąc jednocześnie impulsem do realizacji nowych koncepcji badawczych.

Wnioski płynące z przedstawionych prac dr.n.med. Anny Markiewicz mają ogromne znaczenie kliniczne i stanowią bardzo istotny wkład Autorki w rozwój onkologii okulistycznej.

Mam zaszczyt przedstawić Radzie Dyscypliny Nauk Medycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie wniosek o przyjęcie rozprawy habilitacyjnej dr n.med. Anny Markiewicz oraz dopuszczenie jej do dalszych etapów postępowania habilitacyjnego.

Dr hab.n.med. Renata Zalewska

Białystok, 10.02.2023 r.

